

Designing an economic development model for sport for all in the Islamic Republic of Iran based on Stakeholder Participation with a Sustainable Social Enterprise Approach

Hamid Ahmadi¹, Alimohammad Amirtash^{2✉}, Mohsen Bagherian Farah Abadi³ and Seyyed Salaheddin Naghshbandi⁴

1. Department of Sports Management, Faculty of Physical Education and Sports Sciences, University of Science and Research, Tehran, Iran. Email: 09197078465@iau.ir
2. Corresponding author, Department of Sports Management, Faculty of Physical Education and Sports Sciences, University of Science and Research, Tehran, Iran. Email: 0939136953@iau.ir
3. Department of Sports Management, Faculty of Physical Education and Sports Sciences, University of Science and Research, Tehran, Iran. Email: Mohsen.bagherian1@iau.ir
4. Department of Sports Management, Faculty of Physical Education and Sports Sciences, University of Science and Research, Tehran, Iran. Email: salah.naghshbandi@srbiau.ac.ir

Article Info

Article type
Research Article

Article History:

Received October 18, 2025
Revised January 21, 2026
Accepted February 17, 2026
Published online September 23, 2026

Keywords:

Economic Development,
Financial Model,
Sport for All Federation,
Stakeholder Participation,
Sustainable Social Enterprise.

ABSTRACT

Objective: Sport for all, as a vital pillar of social development and public health, faces significant financial challenges in Iran. Heavy reliance on government funding, the absence of a stable financial system, and the limited use of private-sector capacities and public participation are among the main obstacles to the economic development of this sector. This study aimed to develop a model for the economic development of sport for all based on stakeholder participation.

Method: This applied study employed a mixed-methods (qualitative–quantitative) research design. In the qualitative phase, data were collected through interviews with experts and analyzed using grounded theory. In the quantitative phase, a researcher-developed questionnaire was administered, and descriptive and inferential statistical methods were used for data analysis. The statistical population comprised senior managers of the Sport for All Federation, heads of provincial sport-for-all boards, and experts in sports economics.

Results: The findings identified factors influencing the economic development of sport for all, which were categorized into five main dimensions: structural–institutional, financial–economic, cultural–social, legal–regulatory, and technological–infrastructural. Furthermore, stakeholder participation, including that of the government, private sector, public institutions, and the general public, was identified as the central component of the proposed model.

Conclusions: The findings indicate that the economic development of sport for all in Iran requires a shift from a unilateral, state-centered model toward a multi-source and participatory approach. Key strategies include leveraging private-sector capacities, attracting public investment, developing sports marketing, and establishing transparent financial mechanisms.

Cite this article: Ahmadi, H., Amirtash, A., Bagherian Farah Abadi, M., & Naghshbandi, S. S. (2026). Designing an economic development model for sport for all in the Islamic Republic of Iran based on Stakeholder Participation with a Sustainable Social Enterprise Approach. *Social Business Journal*, 3(3), 27-44. <https://doi.org/10.22059/jsbu.2026.404518.1074>

© The Author(s) retain the copyright.

Publisher: University of Tehran Press.

DOI: <https://doi.org/10.22059/jsbu.2026.404518.1074>

Introduction

Public sports in Iran, encompassing physical activities accessible to all segments of society, constitute an important component of public health and social development. However, the sector faces persistent financial, institutional, cultural, legal, and infrastructural challenges. Its predominantly centralized and state-dependent financing structure leaves public sports vulnerable to macroeconomic fluctuations and changes in policy priorities, while limited revenue diversification constrains long-term planning and sustainable development. The sector has also underutilized private investment, corporate sponsorship, entrepreneurship, and community participation because of regulatory ambiguity, weak investment incentives, limited mechanisms for demonstrating returns on investment, and inadequate marketing capacity. These challenges are compounded by overlapping institutional responsibilities, outdated regulatory frameworks, inadequate infrastructure in underserved areas, and perceptions of sport primarily as a recreational rather than strategic social investment. Accordingly, this study aimed to develop a comprehensive, empirically grounded model for the economic development of public sports in Iran based on stakeholder participation and sustainable business practices.

Method

A mixed-methods approach with a sequential exploratory design was employed. In the qualitative phase, grounded theory methodology was applied using semi-structured interviews with a purposively selected group comprising senior managers of the Federation of Public Sports, presidents of provincial sports boards, sports economics academics, and experienced practitioners. Data collection continued until theoretical saturation was reached. Interview transcripts were analyzed through open, axial, and selective coding based on the Strauss and Corbin paradigm to identify core categories and their interrelationships. In the quantitative phase, a researcher-developed questionnaire was constructed from the qualitative findings and included Likert-type items and demographic variables. The instrument was evaluated through expert review and pilot testing, and reliability was assessed using Cronbach's alpha coefficients. The quantitative population comprised mid-level managers, executive officers, and financial consultants affiliated with provincial sports councils. Stratified random sampling was used. Descriptive statistics, confirmatory factor analysis, structural equation modeling, and multiple regression analysis were employed to examine the proposed relationships and assess model fit. Integration of qualitative and quantitative findings provided methodological triangulation.

Results

The analysis identified 82 initial concepts, consolidated into 17 subcategories and five overarching categories influencing the economic development of public sports in Iran: structural-institutional, financial-economic, cultural-social, legal-regulatory, and technology-infrastructure factors. Structural-institutional factors included bureaucratic rigidity, fragmented responsibilities, limited strategic coordination, and insufficient delegation of authority to provincial branches. Financial-economic factors emerged as the most prominent category and included budget stability, revenue diversification, sponsorship, pricing mechanisms, and macroeconomic conditions. Public-private partnerships, sports bonds, endowment funds, and crowdfunding were identified as potential alternatives to dependence on government subsidies. Cultural-social factors encompassed low health literacy, sedentary lifestyles, gender-related barriers, limited community-based participation, insufficient volunteerism, and weak social marketing, alongside assets such as established team-sport traditions and growing interest in fitness. Legal-regulatory factors reflected outdated

regulations, ambiguous property rights, complex procurement procedures, inadequate sponsor protection, weak intellectual property enforcement, and limited tax incentives for sports philanthropy. Technology-infrastructure factors included disparities in physical infrastructure, particularly in rural and peri-urban areas, and limited adoption of digital platforms, social media marketing, integrated databases, e-commerce, and smart technologies.

The central organizing dimension of the model was stakeholder participation within a sustainable business framework, involving four major groups: government, as regulator, facilitator, and catalyst; the private sector, as investor, operator, and innovator; public institutions, including municipalities, universities, and non-profit organizations; and the general public, as participants, contributors, and value co-creators. The model emphasizes governance mechanisms that align these stakeholders around shared objectives related to health promotion, economic sustainability, and social equity.

Discussion

The findings suggest that the economic development of public sports in Iran is constrained not by a single financial deficiency but by the interaction of institutional, financial, cultural, regulatory, and technological conditions. The prominence of financial-economic factors indicates that dependence on government subsidies and limited diversification of revenue sources are central challenges, while the emergence of structural and regulatory barriers suggests that financial diversification alone may be insufficient without corresponding institutional reforms. The stakeholder-centered structure of the model further indicates that sustainable development requires a shift from a predominantly state-dependent approach toward coordinated participation among government, private-sector actors, public institutions, and citizens. Within this framework, government functions primarily as a regulator, facilitator, and catalyst, while private and community actors contribute investment, innovation, operational capacity, and participation. The integration of these roles can provide a basis for strengthening financial sustainability while simultaneously supporting broader objectives of public health and social equity.

Conclusion

The study proposes a stakeholder-driven framework for the economic development of public sports in Iran based on diversified financing, participatory governance, and sustainable business practices. Key strategic pathways include mobilizing private-sector capacities through risk-sharing mechanisms, performance-based contracts, and long-term concession arrangements; developing community-oriented financing instruments such as community shares, micro-donations, cause-related marketing, and membership-based programs; and professionalizing sports marketing and branding through digital campaigns, content development, strategic partnerships, and storytelling. Transparent financial mechanisms, including standardized reporting, independent auditing, clear performance indicators, and publicly accessible financial information, are also required to strengthen stakeholder trust. Establishing a dedicated Public Sports Development Fund could provide an additional mechanism for sustainable financing, subject to appropriate governance and accountability arrangements. Complementary measures include capacity-building programs for sports administrators, financial literacy training for local board members, establishment of a national observatory for sports economics, and benchmarking against relevant international experiences. Future research should focus on pilot implementation in selected provinces, assessment of long-term outcomes, and iterative refinement of the proposed model.

Funding

This research did not receive any specific grant from funding agencies in the public, commercial, or not-for-profit sectors.

CRediT authorship contribution statement

All authors contributed equally to the conceptualization of the article and writing of the original and subsequent drafts.

Conflict of Interest

The authors declare no conflict of interest.

Ethical considerations

The authors avoided data fabrication, falsification, and plagiarism, and any form of misconduct.

Data availability statement

Data available on request from the authors.

Acknowledgements

The authors would like to thank all participants in the present study.

طراحی الگوی توسعه اقتصادی ورزش‌های همگانی در جمهوری اسلامی ایران مبتنی بر مشارکت ذی‌نفعان با رویکرد کسبوکارهای اجتماعی پایدار

حمید احمدی^۱، علی محمد امیرتاش^۲، محسن باقریان فرح‌آبادی^۳، و سید صلاح‌الدین نقشبندی^۴

۱. گروه مدیریت ورزشی، دانشکده تربیت بدنی و علوم ورزشی، دانشگاه علوم و تحقیقات، تهران، ایران. رایانامه: 09197078465@iau.ir
۲. نویسنده مسئول، گروه مدیریت ورزشی، دانشکده تربیت بدنی و علوم ورزشی، دانشگاه علوم و تحقیقات، تهران، ایران. رایانامه: 0939136953@iau.ir
۳. گروه مدیریت ورزشی، دانشکده تربیت بدنی و علوم ورزشی، دانشگاه علوم و تحقیقات، تهران، ایران. رایانامه: Mohsen.bagherian1@iau.ir
۴. گروه مدیریت ورزشی، دانشکده تربیت بدنی و علوم ورزشی، دانشگاه علوم و تحقیقات، تهران، ایران. رایانامه: salah.naghshbandi@srbiau.ac.ir

چکیده

اطلاعات مقاله

نوع مقاله:

مقاله پژوهشی

هدف: ورزش همگانی به‌عنوان رکنی حیاتی در توسعه اجتماعی و سلامت عمومی با چالش‌های مالی جدی در ایران مواجه است. وابستگی شدید به منابع دولتی، نبود نظام مالی پایدار و عدم بهره‌گیری از ظرفیت‌های بخش خصوصی و مشارکت‌های مردمی از موانع اصلی توسعه این حوزه به‌شمار می‌روند. این پژوهش با هدف طراحی الگوی توسعه اقتصادی ورزش همگانی با محوریت مشارکت ذی‌نفعان با رویکرد کسبوکارهای پایدار انجام شد.

روش پژوهش: این تحقیق از نظر هدف کاربردی و از نظر روش آمیخته (کیفی - کمی) بود. در بخش کیفی با استفاده از روش نظریه داده‌بنیاد و مصاحبه با خبرگان داده‌ها گردآوری و تحلیل شد. در قسمت کمی از پرسشنامه محقق‌ساخته و روش‌های آماری توصیفی و استنباطی بهره گرفته شد. جامعه آماری شامل مدیران ارشد فدراسیون ورزش‌های همگانی، رؤسای هیأت‌های استانی و صاحب‌نظران اقتصاد ورزش بود.

یافته‌ها: یافته‌ها نشان داد عوامل مؤثر در پنج دسته کلی: ساختاری - نهادی، مالی - اقتصادی، فرهنگی - اجتماعی، قانونی - حقوقی و فناوری - زیرساختی قرار می‌گیرند، همچنین مشارکت ذی‌نفعان با رویکرد کسبوکارهای پایدار شامل دولت، بخش خصوصی، نهادهای عمومی و مردم به‌عنوان محور اصلی الگو شناسایی شد.

نتیجه‌گیری: نتیجه‌گیری نهایی حاکی از آن است که توسعه اقتصادی ورزش همگانی در ایران مستلزم گذر از مدل تک‌سویه و دولتی به سمت الگویی چندمنبعی و مشارکتی است. راهبردهای کلیدی این الگو شامل استفاده از ظرفیت‌های بخش خصوصی، جذب سرمایه‌گذاری مردمی، توسعه بازاریابی ورزشی و ایجاد سازوکارهای شفاف مالی است.

تاریخچه مقاله:

تاریخ دریافت: ۱۴۰۴/۰۷/۲۶

تاریخ بازنگری: ۱۴۰۴/۱۱/۰۱

تاریخ پذیرش: ۱۴۰۴/۱۱/۲۸

تاریخ انتشار: ۱۴۰۵/۰۷/۰۱

کلیدواژه‌ها:

الگوی مالی، توسعه اقتصادی، کسبوکارهای پایدار، فدراسیون ورزش‌های همگانی، مشارکت ذی‌نفعان.

استناد: احمدی، حمید؛ امیرتاش، علی‌محمد؛ باقریان فرح‌آبادی، محسن؛ و نقشبندی، سیدصلاح‌الدین (۱۴۰۵). طراحی الگوی توسعه اقتصادی ورزش‌های همگانی در جمهوری اسلامی ایران مبتنی بر مشارکت ذی‌نفعان با رویکرد کسبوکارهای اجتماعی پایدار. *کسبوکار اجتماعی*، ۳ (۳)، ۳۷-۴۴.

<https://doi.org/10.22059/jsbu.2026.404518.1074>

مقدمه

ورزش در عصر کنونی از یک فعالیت تفریحی فراتر رفته و به صنعتی جهانی، پرسود و تأثیرگذار در سیاستگذاری‌های عمومی تبدیل شده است. این حوزه نه تنها توانایی جذب سرمایه‌های پایدار داخلی و خارجی را دارد، بلکه به عنوان شاخصی از قدرت اقتصادی و سیاسی کشورها مطرح است، به گونه‌ای که تعداد مدال‌های المپیک نشان‌دهنده توجه سیاستمداران به این صنعت به شمار می‌رود. مطالعات نشان می‌دهد سرمایه‌گذاری در ورزش می‌تواند به توسعه پایدار منطقه‌ای، ارتقای کیفیت زندگی و افزایش سلامت عمومی منجر شود (بخشنده و همکاران، ۱۳۹۸). با این حال تأمین مالی ورزش به دلیل پیچیدگی و گستردگی عملکرد آن، در تمام کشورها فارغ از سطح توسعه، نیازمند مشارکت گسترده اجتماعی و حمایت چندجانبه است. اتحادیه اروپا و یونسکو بر این باورند که تحقق فرصت‌های برابر در ورزش همگانی تنها از طریق دخالت دولت و مشارکت فعال جامعه امکان‌پذیر است، اما منابع دولتی به تنهایی پاسخگوی نیازهای فزاینده سازمان‌های ورزشی نخواهند بود (یونسکو^۱، ۲۰۲۳).

در کشورهای توسعه‌یافته باشگاه‌های ورزشی به عنوان بنگاه‌های اقتصادی عمل می‌کنند و با هدف حداکثرسازی سود، از طریق جذب هواداران و حامیان مالی، به تخصیص بهینه منابع می‌پردازند (اسمیت و براون^۲، ۲۰۲۲). در مقابل، در کشورهای در حال توسعه وابستگی شدید به منابع دولتی سبب کاهش مشارکت اجتماعی، محدودیت در دسترسی به فعالیت‌های ورزشی و چالش‌های مالی در مدیریت ورزش نخبه شده است. عواملی مانند رکود اقتصادی، ضعف زیرساخت‌ها، بوروکراسی ناکارآمد و تأکید بر ارائه رایگان خدمات، سازمان‌های ورزشی - به ویژه فدراسیون ورزش‌های همگانی - را از مدیریت مؤثر بازداشته است. برای حل این چالش‌ها، سازمان‌های ورزشی باید از اتکای صرف به بودجه دولتی فاصله بگیرند و منابع درآمدی متنوع‌تری ایجاد کنند. با وجود تجاری‌سازی سریع ورزش، هنوز شکاف‌های زیادی در دانش و مهارت‌های تأمین مالی مدیران ورزشی وجود دارد (استوارت^۳، ۲۰۱۵).

هدف کلی این تحقیق، طراحی الگویی جامع برای توسعه اقتصادی ورزش همگانی در ایران، مبتنی بر مشارکت ذی‌نفعان با رویکرد کسب‌وکارهای اجتماعی است. ضرورت این پژوهش از آنجا ناشی می‌شود که ورزش نقش کلیدی در توسعه اجتماعی، اقتصادی و سیاسی کشورها دارد و ایجاد زیرساخت‌های پایدار برای ورزش همگانی از اهمیت بالایی برخوردار است (احمدی و همکاران، ۱۴۰۱). در ایران نبود مطالعات نظام‌مند و علمی در زمینه تأمین مالی ورزش همگانی، شکاف پژوهشی قابل توجهی ایجاد کرده است، همچنین توجه روزافزون سیاستگذاران به ورزش به عنوان شاخصی از قدرت ملی، اهمیت ارائه یک الگوی اقتصادی - اجتماعی کارآمد را دوچندان می‌کند. آنچه این تحقیق را از سایر پژوهش‌ها متمایز می‌سازد، ارائه مدلی نوآورانه با تأکید بر بازده دوگانه اقتصادی - اجتماعی است که با ترکیب روش‌های کیفی و کمی، روابط بین متغیرها را آزمون می‌کند و چارچوبی کاربردی برای سیاستگذاران و فعالان حوزه ورزش همگانی فراهم می‌آورد.

مطالعات بین‌المللی نشان می‌دهد که صنعت ورزش، با وجود رشد چشمگیر، همچنان از کمبود توجه علمی به ابعاد اقتصادی خود رنج می‌برد. برای نمونه، سان^۴ و همکاران (۲۰۲۵) بر محدود بودن پژوهش‌های اقتصادی در حوزه ورزش تأکید کرده‌اند. همچنین، تیلور^۵ و همکاران (۲۰۲۵) نشان داده‌اند که سیاست‌گذاری در زمینه زیرساخت‌های دیجیتال می‌تواند توسعه اقتصادی ناشی از ورزش را تسهیل کند. از سوی دیگر، مارتینز^۶ و همکاران (۲۰۲۵) بر نقش ورزش همگانی در ارتقای سلامت عمومی، کاهش نابرابری‌ها و افزایش مشارکت اجتماعی تأکید کرده‌اند.

¹ UNESCO

² Smith & Brown

³ Stewart

⁴ Sun et al

⁵ Taylor et al

⁶ Martinez et al

در سطح داخلی نیازی و رافعی دهکردی (۱۴۰۱) بر ضرورت توسعه سرمایه اجتماعی در کسب و کارهای ورزشی تأکید کرده‌اند. حسن‌زاده و سهرابی (۱۴۰۱) کارآفرینی ورزشی را راهکاری کلیدی برای کاهش بیکاری و رشد اقتصادی دانسته‌اند. شریفی و رحیمی (۱۴۰۰) نیز به اثرات مستقیم و غیرمستقیم سرمایه‌گذاری در ورزش اشاره کرده و نبود الگوی واحد در این حوزه را یادآور شده‌اند. همچنین، گزارش‌ها حساب‌های ماهواره‌ای ورزش (SSA)^۱ را به‌عنوان ابزاری برای افزایش شفافیت اقتصادی و ارزیابی سهم ورزش در اقتصاد معرفی کرده‌اند. در همین راستا، کوکولاکاکیس^۲ و همکاران (۲۰۲۰) نشان دادند که به ازای هر یک پوند هزینه‌شده در ورزش، ۱/۹۱ پوند ارزش ناشی از پیامدهای سلامتی و اجتماعی ایجاد می‌شود که بیانگر گستردگی منافع حاصل از سرمایه‌گذاری در ورزش، فراتر از بازده اقتصادی مستقیم، است. سایر پژوهش‌ها مانند ویلنر، ۲۰۱۸ و پروسکینا و اوپولسکا^۳، ۲۰۱۷ برگزاری رویدادهای بزرگ ورزشی را از مهم‌ترین عوامل مؤثر بر توسعه اقتصاد ورزشی معرفی کرده‌اند.

در ایران زیرساخت‌های کافی برای تحقق شعار «ورزش رایگان برای همه» وجود ندارد و از امکانات موجود نیز به‌درستی استفاده نمی‌شود. توسعه ورزش همگانی نه تنها به ارتقای سلامت و انسجام اجتماعی کمک می‌کند، بلکه زمینه‌ساز رشد ورزش قهرمانی از طریق کشف و پرورش استعدادهاست. نهادهای متولی نظیر شهرداری‌ها، فدراسیون‌ها، وزارت ورزش و جوانان، آموزش و پرورش و کمیته ملی المپیک باید توسعه همه‌جانبه ورزش همگانی را در اولویت قرار دهند. با این حال شواهد نشان می‌دهد که ظرفیت‌های این حوزه برای توسعه اقتصادی و اجتماعی به‌طور کامل بالفعل نشده و همچنان با چالش‌هایی نظیر نبود مدل‌های پایدار کسب و کار، ضعف در مشارکت ذی‌نفعان و کمبود سیاست‌های حمایتی مواجه است. کسب و کارهای اجتماعی به‌عنوان رویکردی نوین می‌توانند با بهره‌گیری از ورزش همگانی، بستری برای ایجاد اشتغال، کاهش نابرابری‌ها و توسعه پایدار فراهم آورند.

این پژوهش با هدف پر کردن خلأ موجود در ادبیات پژوهشی، به طراحی الگویی جامع می‌پردازد که نقش ورزش همگانی را در توسعه اقتصادی با مشارکت فعال ذی‌نفعان (دولت، بخش خصوصی، سازمان‌های غیردولتی و جامعه ورزشکاران) و در چارچوب کسب و کارهای پایدار تبیین می‌کند. نوآوری اصلی این تحقیق در ارائه مدلی با تأکید بر بازده دوگانه اقتصادی - اجتماعی و بهره‌گیری همزمان از روش‌های کیفی و کمی (شناسایی ابعاد با روش کیفی و آزمون روابط با معادلات ساختاری) است. این مدل می‌تواند به‌عنوان راهنمای عملی برای مدیران و تصمیم‌گیرندگان فدراسیون ورزش‌های همگانی در جهت بهره‌برداری بهینه از منابع و ظرفیت‌های موجود استفاده شود و شکاف علمی و اجرایی موجود در این حوزه را کاهش دهد.

روش‌شناسی تحقیق

روش‌شناسی این پژوهش از نوع آمیخته اکتشافی بوده و با بهره‌گیری از هر دو رویکرد کیفی و کمی انجام شده است. هدف از این روش، بهره‌گیری از عمق تحلیل کیفی در مرحله اول و اعتبارسنجی مدل مفهومی در مرحله دوم با روش کمی است. در بخش کیفی در مرحله نخست از نظریه داده‌بنیاد برای کشف مفاهیم و مؤلفه‌های اصلی استفاده شد. جامعه آماری پژوهش در بخش کیفی شامل مدیران کل اداره‌های ورزش و جوانان استان‌ها، رئیس فدراسیون همگانی و ارکان، رؤسای هیأت ورزش همگانی استان‌ها و کمیته بازاریابی هیأت‌ها شامل ۲۳ نفر و در بخش کمی نیز جامعه آماری شامل کل جامعه مدیریتی ورزش همگانی (حدود ۱۰۰ نفر مرتبط) بود.

داده‌های کیفی از طریق مصاحبه‌های نیمه‌ساختاریافته گردآوری شد. مدت زمان هر مصاحبه بین ۲۵ تا ۴۵ دقیقه متغیر بود. فرایند مصاحبه تا رسیدن به اشباع نظری ادامه یافت. داده‌های حاصل با استفاده از کدگذاری باز، محوری و انتخابی تحلیل و مفاهیم کلیدی استخراج شدند. تئوری داده‌بنیاد یک روش پژوهش کیفی است که برای بررسی فرایندهای اجتماعی موجود در تعاملات انسانی به کار می‌رود. این روش شامل فرایند ساخت یک نظریه مستند و مدون از طریق گردآوری سازمان‌یافته داده‌ها و تحلیل استقرایی مجموعه داده‌های گردآوری شده است که به پرسش‌های نوین در زمینه‌های فاقد مبانی نظری کافی برای تدوین هرگونه فرضیه و آزمون پاسخ می‌دهد (استراوس و کوربین^۴، ۱۹۹۰).

^۱ Sport Satellite Accounts

^۲ Kokolakis et al

^۳ Proskina & Opolska

^۴ Strauss & Corbin

در بخش کمی با استفاده از مدل‌سازی معادلات ساختاری و نرم‌افزار Smart PLS مدل مفهومی حاصل از بخش کیفی مورد آزمون قرار گرفت. شاخص‌های برازش مدل، پایایی سازه‌ها و اعتبار همگرا و واگرا بررسی شدند. این مرحله به منظور اعتبارسنجی مدل نظری پیشنهادی و تحلیل روابط بین متغیرها انجام شد. برای اطمینان از اعتبار (روایی) و پایایی داده‌های کیفی، از معیارهای پیشنهادی (لینکلن و گوبا^۱، ۱۹۸۵) استفاده شد. در این معیار عوامل زیر اجرا می‌شوند. قابلیت اعتماد که با استفاده از بررسی توسط مشارکت‌کنندگان، بازبینی همکاران علمی و اشباع نظری حاصل شد. قابلیت انتقال که از طریق توصیف غنی زمینه‌ها و شرایط مصاحبه‌شوندگان فراهم شد تا خواننده بتواند نتایج را به موقعیت‌های مشابه تعمیم دهد. قابلیت وابستگی پژوهش با مستندسازی دقیق مراحل کدگذاری و تحلیل داده‌ها و استفاده از ممیزی خارجی برای بررسی فرایند تحلیل تضمین شد. همچنین، تأییدپذیری پژوهش از طریق ذخیره‌سازی داده‌ها، کدها و یادداشت‌های تحلیلی و فراهم کردن امکان مراجعه و بررسی آن‌ها توسط پژوهشگران دیگر تأمین شد (فکرت و جابری، ۱۴۰۱). برای بررسی روایی و پایایی سازه‌ها در بخش کمی، از شاخص‌های زیر استفاده شد: پایایی سازه‌ها: ضریب آلفای کرونباخ و پایایی ترکیبی (CR) برای هر سازه محاسبه شد. مقادیر بالاتر از ۰/۷ نشان‌دهنده پایایی قابل قبول بودند. روایی همگرا: میانگین واریانس استخراج‌شده (AVE) برای هر سازه بررسی شد. مقادیر بالاتر از ۰/۴ نشان‌دهنده روایی همگرا مناسب بودند. روایی واگرا: با استفاده از معیار فورنل - لارکر با توجه به اینکه مقدار جذر AVE متغیرهای مکنون در پژوهش که در خانه‌های موجود در قطر اصلی ماتریس قرار گرفتند و از مقدار همبستگی میان آنها که در خانه‌های زیرین و چپ قطر اصلی ترتیب داده شده‌اند بیشتر بودند می‌توان نتیجه گرفت روایی واگرای مدل در حد مناسبی بوده است. برازش مدل: شاخص‌های R^2 و Communalilty، GOF برای ارزیابی برازش مدل ساختاری استفاده شدند که همگی در محدوده قابل قبول قرار داشتند.

یافته‌های پژوهش

جدول ۱. جزئیات مربوط به مصاحبه‌شوندگان

کد	گروه	جنسیت	سن	تحصیلات	مدت مصاحبه (دقیقه)
P1	هیأت علمی	مرد	۴۵	دکتری	۲۵
P2	هیأت علمی	زن	۴۰	دکتری	۳۲
P3	هیأت علمی	زن	۵۱	دکتری	۲۵
P4	هیأت علمی	مرد	۳۸	دکتری	۳۴
P5	هیأت علمی	مرد	۵۳	دکتری	۳۰
P6	هیأت علمی	مرد	۳۳	دکتری	۲۹
P7	بنگاه اقتصادی	مرد	۴۸	دکتری	۲۲
P8	بنگاه اقتصادی	مرد	۳۲	کارشناسی	۱۶
P9	بنگاه اقتصادی	مرد	۳۷	کارشناسی	۳۸
P10	مدیر	مرد	۴۶	دکتری	۳۲
P11	مدیر	زن	۳۹	دکتری	۴۵
P12	مدیر	مرد	۳۷	کارشناسی ارشد	۲۵
P13	مدیر	مرد	۵۷	کارشناسی	۲۹
P14	کارکنان	زن	۴۴	کارشناسی	۳۳
P15	کارکنان	مرد	۴۰	دکتری	۴۰
P16	کارکنان	مرد	۵۵	کارشناسی ارشد	۳۵
P17	کارکنان	مرد	۴۳	کارشناسی	۴۰
P18	کارکنان	مرد	۵۱	کارشناسی ارشد	۳۰

¹Lincoln & Guba

کسب و کار اجتماعی، دوره ۳، شماره ۲، ۱۴۰۵					۳۵
کد	گروه	جنسیت	سن	تحصیلات	مدت مصاحبه (دقیقه)
P19	کارکنان	مرد	۳۷	دکتری	۲۲
P20	کارکنان	زن	۳۹	کارشناسی ارشد	۲۷
P21	کمیته بازاریابی	مرد	۳۹	دکتری	۲۹
P22	کمیته بازاریابی	مرد	۴۱	کارشناسی ارشد	۴۲
P23	کمیته بازاریابی	مرد	۵۳	کارشناسی	۳۹

جدول شماره ۱ ویژگی‌های مصاحبه‌شوندگان بخش کیفی تحقیق را نشان می‌دهد.

جدول ۲. نتایج کدگذاری باز و محوری و انتخابی

کدهای انتخابی	کدهای محوری	کدهای باز
عوامل انسانی		منابع انسانی کارآزموده و باتجربه در ورزش همگانی
		وجود نیروهای انسانی تحصیل کرده و متخصص در ورزش همگانی
		وجود نیروهای متخصص در مدیریت در ورزش همگانی
		وجود نیروهای متخصص در زمینه برگزاری رویدادهای ورزش همگانی
		استفاده از نیروهای ورزشی فعال، شاخص و شناخته‌شده در زمینه ورزش همگانی در بدنه سازمانی سازمان‌های مرتبط با ورزش همگانی
قوانین و سیاست‌ها		وجود قوانین مالیاتی بر اصناف
		نبود معافیت‌های مالیاتی برای فعالان در ورزش
		وجود قوانین سخت و دست و پاگیر برای برگزاری رویدادهای ورزشی همگانی
		وجود سیاست‌های مربوط به حجاب
رویدادهای ورزش همگانی		ایجاد تنوع در رویدادهای ورزشی همگانی در ایران
		به‌روز شدن رویدادهای ورزشی همگانی و پرهیز از انجام فعالیت‌های تکراری و خسته‌کننده
		الگوبرداری از رویدادهای ورزشی همگانی کشورهای پیشرو
		تأکید بر حضور خانواده‌ها در رویدادهای ورزشی همگانی
		وضعیت اقتصادی ضعیف فدراسیون همگانی
عوامل اقتصادی		وجود تورم
		وضعیت اقتصادی بنگاه‌های اقتصادی در ایران
		هزینه‌بر بودن برگزاری رویدادهای ورزشی همگانی
		خصوصی شدن باشگاه‌های ورزشی
		ورود باشگاه‌ها به بورس
		قیمت‌گذاری مناسب رویدادهای ورزشی
		ارائه سوبسید از سوی دولت به‌عنوان ذی‌نفع اصلی
		شفافیت مالی در سازمان‌های ورزشی
		جذب نوجوانان و جوانان به سمت ورزش همگانی
عوامل فرهنگی		فرهنگ‌سازی ورزش همگانی در خانواده‌ها
		فرهنگ‌سازی برای افزایش هزینه‌کرد در ورزش همگانی در سبد خانواده‌ها
		الگوسازی از ورزشکاران برتر برای نوجوانان و جوانان
		ایجاد فرهنگ‌سازی از زمان مدرسه برای دانش‌آموزان
زیرساخت‌ها	مربوط به ورزش همگانی	وجود زیرساخت‌های انجام فعالیت‌های ورزشی همگانی (زمین ورزشی، چمن، فضاها طبیعی)
		وجود امکانات ورزش همگانی (توپ، راکت، تجهیزات)
		وجود سیستم‌های بانکی در تمام مناطق
عوامل مدیریتی	توانایی‌های مدیران	وجود زیرساخت‌های لازم از سوی بنگاه‌های اقتصادی برای میزبانی فعالیت‌های ورزشی همگانی
		دانش و تخصص در اقتصاد در ورزش
		تجربه در اقتصاد و درآمدزایی از طریق ورزش

کدهای انتخابی	کدهای محوری	کدهای باز
برنامه ریزی	برنامه ریزی	دانش و تخصص مدیران در ورزش همگانی
		میزان علاقه مدیران به ورزش همگانی
		میزان شناخته شدن مدیر به عنوان مدیر ورزشی درآمدزا
		توانایی های مدیریتی و برنامه ریزی مدیران
		توانایی تدوین طرح ها و برنامه ها در حوزه ورزش همگانی
		وجود برنامه های کوتاه مدت در راستای توسعه اقتصادی ورزش همگانی با مشارکت تمام ذی نفعان
		وجود برنامه های بلندمدت مدت در راستای توسعه اقتصادی ورزش همگانی با مشارکت تمام ذی نفعان
		وجود برنامه جامع و استراتژیک در راستای توسعه اقتصادی ورزش همگانی با مشارکت تمام ذی نفعان
		ایجاد راه های جدید درآمدزایی از ورزش همگانی از طریق برنامه ریزی با مشارکت تمام ذی نفعان
		توجه به ذی نفعان داخلی در برنامه ریزی ها
همه انگی	همه انگی	توجه به ذی نفعان خارجی در برنامه ریزی ها
		همه انگی با سازمان های مرتبط با ورزش همگانی
		همه انگی با افراد فعال در برگزاری رویدادهای ورزش همگانی
		همه انگی با بنگاه های اقتصادی فعال و علاقه مند به ورزش برای مشارکت در فعالیت های ورزش همگانی و سرمایه گذاری
ارزیابی	ارزیابی	ارزیابی سازمان های ورزشی همگانی در کشور
		ارائه بازخورد از عملکرد سازمان های ورزشی همگانی در کشور
		ارائه بازخورد از عملکرد بنگاه های اقتصادی فعال در ورزش همگانی کشور
		بررسی میزان درآمد سازمان های ورزشی همگانی
		ارزیابی از دیدگاه ذی نفعان داخلی و خارجی ورزش همگانی
نگرشی	نگرشی	نگرش مدیران ارشد کشور نسبت به درآمدزا بودن ورزش همگانی
		نگرش خانواده ها و اجتماع در خصوص درآمدزا بودن ورزش همگانی
		نگرش مدیران فعال در ورزش همگانی کشور نسبت به عدم جذب حامیان مالی در ورزش همگانی
		نگرش خانواده ها به رایگان بودن خدمات ورزش همگانی
		نگرش بنگاه های اقتصادی از ضرر ده بودن سرمایه گذاری در ورزش همگانی
		درک مناسب مدیریت ورزش همگانی از اقتصاد و درآمدزایی از ورزش همگانی
رسانه	رسانه	میزان حمایت رسانه ها از ورزش همگانی
		میزان پخش رویدادهای ورزشی همگانی در رسانه ها
		پوشش خبری رسانه ها از رویدادهای ورزشی همگانی
		تشویق و معرفی رسانه ها از فعالان اقتصادی در ورزش همگانی

جدول ۲ نتایج تحلیل مصاحبه های خبرگان را نشان می دهد که شامل ۹ کد محوری: عوامل انسانی، قوانین و سیاست ها، رویدادهای ورزش همگانی، عوامل اقتصادی، عوامل فرهنگی، زیرساخت ها، عوامل مدیریتی، نگرشی و رسانه به عنوان عوامل مؤثر بر توسعه اقتصادی ورزش همگانی با رویکرد مشارکت ذی نفعان است. تعداد کد باز ۶۲ کد، تعداد مقوله های فرعی ۶ مقوله و تعداد مقوله های اصلی (کدهای محوری) ۹ کد بود.

جدول ۳. ویژگی های جمعیت شناختی نمونه های پژوهش در بخش کمی

جنسیت	گروه	فراوانی	درصد فراوانی
جنسیت	زن	۵۲	۵۸/۴
	مرد	۳۷	۴۱/۶
تحصیلات:	کارشناسی	۷۱	۶۸/۵
	کارشناسی ارشد	۱۶	۱۸/۵
	دکتری	۲	۲

سن	گروه	فراوانی	درصد فراوانی
	زیر ۳۰ سال	۳۰	۳۴/۸
	۳۰ تا ۳۵ سال	۳۲	۳۶
	۳۵ تا ۴۰ سال	۱۴	۱۵/۷
	بالای ۴۰ سال	۱۳	۱۴/۵

جدول ۳ ویژگی‌های دموگرافیک جامعه آماری بخش کمی تحقیق را نشان می‌دهد. نتایج توصیفی ویژگی‌های جمعیت‌شناختی نمونه‌های بخش کمی پژوهش نشان داد ۵۸/۴ درصد از افراد شرکت‌کننده در تحقیق زن و ۴۱/۶ درصد مرد هستند. بیشترین تعداد فراوانی مربوط به تحصیلات، در گروه تحصیلی کارشناسی با ۶۸/۵ درصد بود. بیشترین فراوانی مربوط به سن مربوط به گروه سنی ۳۰ تا ۳۵ سال با ۳۶ درصد بود.

جدول ۴. پایایی ترکیبی و آلفای کرونباخ متغیرهای پژوهش

متغیرها	پایایی ترکیبی	آلفای کرونباخ
عوامل انسانی	۰/۸۶	۰/۷۸
قوانین و سیاست‌ها	۰/۸۳	۰/۷۸
رویدادهای ورزش همگانی	۰/۸۳	۰/۷۸
عوامل اقتصادی	۰/۸۶	۰/۸۰
عوامل فرهنگی	۰/۸۸	۰/۸۴
زیرساخت‌ها	۰/۷۳	۰/۵۴
عوامل مدیریتی	۰/۸۹	۰/۸۵
نگرشی	۰/۸۷	۰/۸۲
رسانه	۰/۸۵	۰/۷۶

جدول شماره ۴ پایایی ترکیبی و آلفای کرونباخ متغیرهای پژوهش را که شامل ۹ مقوله اصلی شناخته‌شده در بخش کیفی تحقیق است نشان می‌دهد.

جدول ۵. بررسی روایی همگرا متغیرهای پژوهش

متغیرها	AVE
عوامل انسانی	۰/۵۱
قوانین و سیاست‌ها	۰/۶۱
رویدادهای ورزش همگانی	۰/۴۷
عوامل اقتصادی	۰/۴۲
عوامل فرهنگی	۰/۵۰
زیرساخت‌ها	۰/۵۳
عوامل مدیریتی	۰/۴۵
نگرشی	۰/۵۹
رسانه	۰/۶۹

جدول شماره ۵ بررسی روایی همگرایی متغیرهای پژوهش را نشان می‌دهد. با توجه به اینکه مقدار مناسب برای آلفای کرونباخ ۰/۷، برای پایایی ترکیبی ۰/۷ و برای AVE ۰/۴ است و تمام معیارها در قسمت سنجش بارهای عاملی مقدار مناسبی دارند، می‌توان مناسب بودن وضعیت پایایی و روایی همگرایی تحقیق را تأیید کرد.

جدول ۶. بررسی روایی واگرا (۲)

رسانه	نگرشی	عوامل مدیریتی	زیرساخت‌ها	عوامل فرهنگی	عوامل اقتصادی	رویدادهای ورزش همگانی	قوانین و سیاست‌ها	عوامل انسانی
عوامل انسانی	۱/۰۰							
قوانین و سیاست‌ها	۱/۰۰	۰/۳۷						
رویدادهای ورزش همگانی	۱/۰۰	۰/۳۵	۰/۳۹					
عوامل اقتصادی	۱/۰۰	۰/۲۷	۰/۲۳	۰/۳۸				
عوامل فرهنگی	۱/۰۰	۰/۵۶	۰/۴۴	۰/۴۷	۰/۳۶			
زیرساخت‌ها	۱/۰۰	۰/۲۹	۰/۳۳	۰/۳۲	۰/۳۸			
عوامل مدیریتی	۱/۰۰	۰/۲۸	۰/۲۷	۰/۲۴	۰/۲۳			
نگرشی	۱/۰۰	۰/۴۷	۰/۵۲	۰/۵۵	۰/۴۸	۰/۲۳		
رسانه	۱/۰۰	۰/۳۵	۰/۱۱	۰/۵۹	۰/۲۷	۰/۵۶	۰/۴۰	۰/۲۱

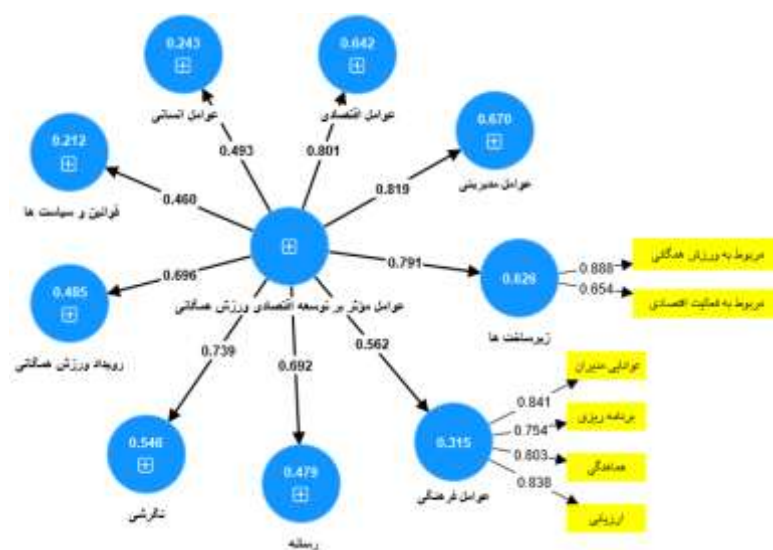
جدول ۶ ماتریس زیر ماتریس همبستگی متغیرهای تحقیق را نشان می‌دهد. روش فورنل و لارکر برای بررسی روایی واگرا ماتریسی را پیشنهاد می‌دهند که این ماتریس مشابه ماتریس بالا است، با این تفاوت که قطر اصلی این ماتریس حاوی جذر مقادیر AVE مربوط به هر یک از ۹ متغیر است. در جدول بالا مقادیر قطر اصلی با عدد یک نشان داده شده‌اند، بنابراین ماتریس فورنل و لارکر برای بررسی روایی واگرا در زیر ترسیم شده است:

جدول ۷. بررسی روایی واگرا با ماتریس فورنل و لارکر

رسانه	نگرشی	عوامل مدیریتی	زیرساخت‌ها	عوامل فرهنگی	عوامل اقتصادی	رویدادهای ورزش همگانی	قوانین و سیاست‌ها	عوامل انسانی
عوامل انسانی	۰/۸۴							
قوانین و سیاست‌ها	۰/۷۸	۰/۳۷						
رویدادهای ورزش همگانی	۰/۸۴	۰/۳۵	۰/۳۹					
عوامل اقتصادی	۰/۷۹	۰/۲۷	۰/۲۳	۰/۳۸				
عوامل فرهنگی	۰/۸۱	۰/۵۶	۰/۴۴	۰/۴۷	۰/۳۶			
زیرساخت‌ها	۰/۷۸	۰/۲۹	۰/۳۳	۰/۳۲	۰/۳۸			
عوامل مدیریتی	۰/۸۶	۰/۲۸	۰/۲۷	۰/۲۴	۰/۲۳			
نگرشی	۰/۸۷	۰/۴۷	۰/۵۲	۰/۵۵	۰/۴۸	۰/۲۳		
رسانه	۰/۷۴	۰/۳۵	۰/۱۱	۰/۵۹	۰/۲۷	۰/۵۶	۰/۴۰	۰/۲۱

جدول ۷ بررسی روایی فورنل و لارکر را نشان می‌دهد. مقدار جذر AVE هر متغیر از مقدار همبستگی دو متغیر بیشتر است. با توجه به اینکه مقدار جذر AVE متغیرهای مکنون در پژوهش که در خانه‌های موجود در قطر اصلی ماتریس قرار گرفته‌اند، از مقدار همبستگی میان آنها که در خانه‌های زیرین و چپ قطر اصلی ترتیب داده شده‌اند، بیشتر است، از این رو می‌توان گفت در تحقیق، متغیرها (متغیرهای مکنون) در مدل، تعامل بیشتری با شاخص‌های خود دارند تا با متغیرهای دیگر. به بیان دیگر روایی واگرای مدل در حد مناسبی است.

بعد از بررسی برازش مدل‌های اندازه‌گیری نوبت به برازش مدل ساختاری پژوهش می‌رسد. همان‌گونه که قبلاً اشاره شد، بخش مدل ساختاری برخلاف مدل‌های اندازه‌گیری، به سؤال‌ها (متغیرهای آشکار) کاری ندارد و تنها متغیرهای پنهان همراه با روابط میان آنها بررسی می‌شود.

شکل ۱. برازش مدل ساختاری

شکل ۱ برازش مدل کلی ساختاری عوامل مؤثر بر توسعه اقتصادی ورزش همگانی را نشان می‌دهد.

جدول ۸. برازش مدل کلی

متغیرها	Communality	GOF	(R ²) R Square
عوامل انسانی	۰/۷۵۴	۰/۶۵۸	۰/۲۴۳
قوانین و سیاست‌ها	۰/۶۵۴	۰/۳۸۴	۰/۲۱۲
رویدادهای ورزش همگانی	۰/۶۴۸	۰/۶۵۸	۰/۴۸۵
عوامل اقتصادی	۰/۷۱۵	۰/۷۴۹	۰/۶۴۲
عوامل فرهنگی	۰/۷۷۵	۰/۵۰۳	۰/۳۱۵
زیرساخت‌ها	۰/۷۹۸	۰/۶۶۹	۰/۶۲۶
عوامل مدیریتی	۰/۶۳۴	۰/۷۸۳	۰/۶۷۰
نگرشی	۰/۷۵۴	۰/۶۰۸	۰/۵۴۶
رسانه	۰/۶۶۸	۰/۵۵۷	۰/۴۷۹

جدول ۸ برازش کلی مدل را نشان می‌دهد. با توجه به سه مقدار ۰/۲۵، ۰/۳۶ و ۰/۳۶ که به‌عنوان مقادیر ضعیف، متوسط و قوی برای GOF معرفی شده است، حصول مقادیر بیشتر از ۰/۳۶ نشان از برازش کلی قوی مدل دارد.

بحث و نتیجه‌گیری

موضوع ورزش همگانی از دیرباز مورد توجه بشر بوده و مطالعات نشان می‌دهد انسان به‌طور پیوسته در این زمینه به‌دنبال چاره‌جویی بوده است. در حال حاضر این توجه و حساسیت نه تنها کاهش نیافته، بلکه اهمیت آن به دلایل متعددی افزایش نیز یافته است. بخشی از این دلایل عبارت‌اند از: رشد و توسعه زندگی ماشینی، کاهش ساعات کار و فعالیت، ارتقای سطح آگاهی‌ها و دانش بشری و از همه مهم‌تر و مؤثرتر دگرگونی‌های فرهنگی و شکل‌گیری خواص تمایلات و علایق انسان‌هاست. بر این اساس تصمیم‌گیری اجتماعی و فردی درباره ایام فراغت، بخش قابل‌توجهی از زندگی بشر امروزی محسوب می‌شود و چشم‌پوشی از آن غیرممکن است، به‌گونه‌ای که بسیاری از کشورهای جهان با استفاده از نتایج تحقیقات و مطالعات در پی یافتن الگوی مناسب و در جهت استفاده بهینه از ورزش همگانی جوامع خود هستند. به‌طور کلی ورزش همگانی در تمام دوران زندگی از اهمیت زیادی برخوردار

است و موجب می‌شود افراد مکان مناسبی برای گذراندن اوقات خود داشته باشند و در تأمین سلامت جسمی و روانی آنان تأثیر بسیار زیادی دارد. بسیاری از آثار نامطلوب محیط اجتماعی، اقتصادی، وضع خانوادگی، وراثت و نظایر آن با استفاده از ورزش می‌تواند کاهش یابد، یا حتی به‌طور کلی از میان برود. ورزش انواع مختلفی دارد و به صورت مختلفی تقسیم‌بندی می‌شود. یکی از زیرشاخه‌های آن ورزش همگانی است که درواقع کوششی برای رواج دادن ورزش بین تمام اقشار جامعه است و اثرات بهداشتی، اقتصادی و فرهنگی دارد. امروزه سازمان‌های ورزشی همانند سازمان‌های غیرورزشی در معرض تغییر و تحولات محیطی و جهانی قرار دارند، به همین دلیل در هزاره سوم سازمان‌های ورزشی همانند سازمان‌ها و نهادهای سایر حوزه‌های اجتماعی و اقتصادی برای بقا و کسب موفقیت در عرصه رقابت ملی و بین‌المللی نیازمند تبدیل به سازمان‌هایی استراتژی‌محورند، به همین دلیل کشورهای پیشرفته و صنعتی توجه خاصی به گسترش ورزش و تربیت‌بدنی در جامعه دارند تا با استفاده از دستاوردهای بهداشتی، اجتماعی و اقتصادی، همچنین رشد و کارآمدی برای تحقق اهداف دیگر توسعه برنامه‌ریزی کنند. از انواع فعالیت‌های بدنی منظم و تأثیرگذار، ورزش‌های همگانی هستند که با هدف ایجاد نشاط، شادابی و سلامت در سطح جامعه پیگیری می‌شوند.

با توجه به اینکه هدف پژوهش، طراحی الگوی توسعه اقتصادی ورزش همگانی در جمهوری اسلامی ایران مبتنی بر مشارکت ذینفعان با رویکرد کسب‌وکار اجتماعی پایدار است، بنابراین پژوهش حاضر از نظر هدف، کاربردی و از لحاظ ماهیت، (کیفی - کمی) است که برای روش کیفی، از نوع تئوری داده بنیاد استفاده شده است. جامعه آماری پژوهش در بخش کیفی شامل مدیران کل ادارات ورزش و جوانان استان‌ها، رئیس فدراسیون همگانی و ارکان، رؤسای هیأت ورزش همگانی استان‌ها، کمیته بازاریابی هیأت‌ها و در بخش کمی نیز شامل تمامی جامعه مدیریتی ورزش همگانی (حدود ۱۰۰۰ نفر مرتبط) بود. روش نمونه‌گیری در بخش کیفی هدفمند و حجم نمونه اشباع نظری است، همچنین روش نمونه‌گیری در بخش کمی بر اساس فرمول تعیین حجم نمونه یا فرمول سمپل پاور است. روش نمونه‌گیری در این بخش از نوع خوشه‌ای چندمرحله‌ای است و ابزار مورد استفاده، شامل مصاحبه و پرسش‌نامه محقق‌ساخته می‌باشد. به‌طور کلی فرآیند تحلیل داده‌ها در بخش کیفی این پژوهش، بر اساس مدل استراوس و کوربین (۱۹۹۰) و در بخش کمی از روش معادلات ساختاری با استفاده از نرم‌افزار Smart-PLS برای تحلیل مدل استفاده شد. مهم‌ترین عوامل مؤثر در این پژوهش که توسعه اقتصادی ورزش همگانی با رویکرد مشارکت ذی‌نفعان را تحت تأثیر خود قرار می‌دهند در مجموع تعداد کد باز ۶۲ مورد، تعداد مقوله‌های فرعی ۶ مقوله و تعداد مقوله‌های اصلی (کدهای محوری) ۹ کد بود.

این یافته با یافته‌های گودرزی (۱۴۰۲)، قربانی و همکاران (۱۴۰۲)، فهیمی‌نژاد و همکاران (۱۳۹۹)، ماکاتو و همکاران (۲۰۲۲)^۱، چادویک (۲۰۲۲)^۲ و فتورا و سوهرمن (۲۰۲۱)^۳ همسو است. فهیمی‌نژاد و همکاران (۱۳۹۹) در پژوهشی با عنوان طراحی مدل مبتنی بر تحلیل راهبردی عوامل اثرگذار بر توسعه ورزش همگانی اقشار خاص (مورد مطالعه: جامعه جانبازان، معلولان، ناشنوایان و نابینایان) نشان دادند که چهار عامل فردی و خانوادگی، ورزشی، مدیریتی و محیطی، عوامل اثرگذار بر توسعه ورزش همگانی معلولان هستند. مدل پژوهش در آزمون مدل معادله ساختاری برازشی مطلوب داشت، بنابراین مدل توسعه ورزش همگانی جانبازان و معلولان ایران تأیید شد. از این رو می‌توان گفت عوامل فردی و خانوادگی دیدگاه و نگرش‌های اقشار خاص را تعیین می‌کنند و چنانچه عوامل محیطی به لحاظ ساختاری و فرهنگی، قابلیت توسعه میزان مشارکت ورزشی برای افراد معلول را داشته باشند، کشف و بروز استعدادهای بیشتری نیز اتفاق خواهد افتاد. ماکاتو و همکاران (۲۰۲۲) در پژوهشی به این نتیجه رسیده‌اند که بستر موجود به‌منظور رشد بیشتر، منابع انسانی توانمند، پخش مناسب ورزش از رسانه‌ها، برنامه‌های آموزشی موفق، ساختار نامناسب، فقدان برنامه‌های دانش‌افزایی، نظارت و کنترل ضعیف، تعهد کم به اجرای برنامه‌ها و سیاست‌های تدوین‌شده، درخواست میزبانی رویدادهای بین‌المللی سازمان‌دهی‌نشده، تغییر چشم‌انداز، نظام مدیریت عملکرد ناموفق، گسترش نهادهای ورزشی به‌طور غیرمنظم، همکاری دستگاه‌های مختلف با وزارت ورزش، حامیان مالی داخلی و خارجی متمایل به مشارکت در فعالیت‌های ورزشی و منابع

^۱Macato et al^۲Chadwick^۳Fetura & Suherman

مالی خارجی در دسترس هستند. دوران کنونی بر استفاده بهینه از ورزش همگانی و نقش آن در سلامت جسمی و روحی تأکید می‌کند و بر پیشگیری بیش از درمان اهمیت می‌دهد. به اعتقاد نظریه‌پردازان این حرکت، برای نیل به یک زندگی سالم و پیشگیری از بیماری‌ها و ناراحتی‌های مختلف به تفریحات سالمی که غنی‌کننده اوقات فراغت باشد، نیاز است. در این راستا بررسی و در صورت لزوم بازنگری الگوهای رایج گذران ورزش همگانی و عوامل مؤثر بر توسعه اقتصادی ورزش همگانی با رویکرد مشارکت ذی‌نفعان ضروری است. امروزه بیشتر سازمان‌ها برای افزایش توانمندی‌ها، رشد و بقای بلندمدت و کاهش ریسک عملیات خود نیازمند تدوین برنامه‌ریزی استراتژیک اقتصادی هستند. این برنامه‌ها ارتباطی مستقیم با سیاست‌ها، اهداف، مأموریت‌ها، اندازه، پویایی، درجه پیچیدگی و ساختار سازمان دارد، از این رو برنامه‌ریزی استراتژیک اقتصادی با نگاه به آن عوامل تعیین می‌شود. وضعیت پیچیده پیش روی مدیران و برنامه‌ریزان، سازمان را ناگزیر می‌سازد که از اندیشه و رویکرد سیستمی برای شناخت، تجزیه و تحلیل فرصت‌ها، موقعیت‌ها، تهدیدها و محدودیت‌های محیط بیرونی و نقاط قوت و ضعف درونی سازمان استفاده کند، آنگاه توانایی‌ها و ظرفیت‌های سازمان را با اطلاعاتی که از تجزیه و تحلیل به دست آمده ترمیم و تقویت کند تا شرایط برای اجرای برنامه‌ها در سازمان به وجود آید. سازمان‌ها باید با شناخت مفاهیم، بسترها، استراتژی‌ها و چگونگی فرایند برنامه‌ریزی استراتژیک اقتصادی چشم‌اندازهای آتی خود را ترسیم کنند تا بتوانند با شرایط پیش روی خود سازگاری و انطباق داشته باشند و به عملیات و بقای خود ادامه دهند. تغییرات فاحش در بخش عمومی، تصمیم‌گیران ارشد دولتی را ناگزیر می‌سازد که روش استراتژیک اقتصادی درباره آنچه دولت باید انجام دهد، بیندیشند و برنامه‌ریزی استراتژیک را مورد استفاده قرار دهند. با وجود آنکه هر دو برنامه استراتژیک و جامع مجموعه‌ای از مفاهیم، رویه‌ها و ابزارها است، اما برای برنامه‌ریزی استراتژیک اقتصادی رهیافت‌های گوناگون وجود دارد که با مقاصد و موقعیت‌های مورد نظر تدارک می‌یابند. موقعی فرایند برنامه‌ریزی استراتژیک اقتصادی برای دولت‌ها، سازمان‌های عمومی و سازمان‌های غیرانتفاعی کارساز خواهد بود که تصمیم‌گیران و برنامه‌ریزان، آن را با درایت مورد استفاده قرار دهند و نسبت به جزییات موقعیت خود حساسیت لازم را داشته باشند. تدوین استراتژی توسعه اقتصادی ورزش همگانی مبتنی بر مشارکت ذی‌نفعان فواید بی‌شماری دارد که از جمله می‌توان موارد زیر را نام برد: ارتقای سلامت عمومی، همبستگی اجتماعی، نوسازی، بازپروری و یادگیری مادام‌العمر، پاسخگویی کارا و مؤثر به نیازهای ورزشی جامعه، کمک به افزایش مشارکت افراد در ورزش و خلق راهی برای توسعه مهارت‌های افراد، کمک به ایجاد بهترین ارزش‌ها، زیرساخت‌ها، قوانین و...

با توجه به تاریخچه ورزش‌های همگانی در جهان با رویکردهای جدید و فلسفه روشن آن در بسیاری از کشورها و تمرکز بر رویکردهای چندگانه سلامت، شادابی جامعه، غنی‌سازی اوقات فراغت، بهبود روابط شغلی، پیوند و ارتباطات اجتماعی، پیشگیری و درمان، فرح‌بخش بودن، تخلیه انرژی، برخورداری از عواطف اجتماعی و دستیابی به فواید و آثار ورزش به نظر می‌رسد استفاده از همه ظرفیت‌های جامعه برای توسعه ورزش همگانی ضروری است، ضمن آنکه برای نهادینه کردن این موضوع در جامعه افزایش آگاهی مردم می‌تواند نقش محوری ایفا کند. تجربه کشورهای صاحب‌نام در این رابطه حاکی از آن است که دلایل پیشرفت و توسعه ورزش همگانی در این کشورها مرهون مدیریت صحیح، سرمایه‌گذاری دولت و مردم و همکاری گسترده آنهاست. بر اساس این ضرورت، این مهم بررسی شد و چالش‌ها و مسائل کلان توسعه اقتصادی ورزش همگانی در دو بُعد ساختاری و مدیریتی شناسایی شدند که از جمله مهم‌ترین آنها می‌توان به ساختاری: ضعف ساختاری در ورزش همگانی، تغییر سبک زندگی مردم، مشکلات اقتصادی مردم، افزایش استفاده مردم از شبکه‌های اجتماعی در اوقات فراغت، کمبود امکانات، تجهیزات و لوازم ورزش همگانی، پایین بودن سرانه فضاهای ورزش همگانی در دسترس و گران بودن ورزش و مدیریتی: کمبود مشوق‌های کارآمد و هدفمند در راستای دسترسی آسان و ارزان ورزش همگانی، جذاب بودن ورزش قهرمانی و حرفه‌ای برای رسانه و دولت، جزیره‌ای عمل کردن و نداشتن یک مدل مطلوب و نقشه نظام‌مند کل‌نگر در حوزه ورزش همگانی، ضعف وزارت ورزش و جوانان در مدیریت و سیاستگذاری کلان این حوزه و هزینه نشدن بودجه ورزش همگانی در محل مناسب اشاره کرد. امروزه تشکیلات ورزشی در هر کشوری باید منسجم و مشخص باشد و فعالیت‌ها و اهداف در حال اجرا و پیگیری، باید از استحکام و دلیل منطقی برخوردار باشند. در ساختار و سازمان برنامه‌های ورزش یک کشور، اهمیت فعالیت‌ها، اهداف، برنامه‌ریزی‌ها و تشکیلات باید واضح باشد. به دلیل نقش و اهمیت تربیت بدنی و ورزش در جوامع و تأثیر روزافزون آن در بهبود و ارتقای سطح سلامتی و نشاط عمومی و کسب

موفقیت‌های بین‌المللی، جنبش‌ها، سازمان و نهادهای مختلفی به‌وجود آمده که موجب شکل‌گیری صنعت ورزش شده است. از سویی دیگر به‌دلیل جذابیت ورزش، همچنین مشکلات مالی بسیار زیاد ازجمله محدودیت منابع مالی دولتی در ورزش، فرایندی به‌وجود آمده است که ورزش با سایر حوزه‌ها برای کسب سود دوطرفه، رابطه برد - برد ایجاد کند. اهمیت توسعه ورزش تا حدی است که در برخی تحقیقات ثابت شده است که موفقیت در عرصه‌های بین‌المللی ورزشی در گرایش مردم به توسعه اقتصادی ورزش همگانی اثرات مستقیم دارد.

ملاحظات اخلاقی

حامی مالی

مقاله حاضر با حمایت معنوی معاونت پژوهشی دانشگاه آزاد اسلامی واحد علوم و تحقیقات تهران انجام شد.

مشارکت نویسندگان

نویسندگان به‌طور مساوی در تمام مراحل طراحی و انجام پژوهش، گردآوری داده‌ها، تجزیه و تحلیل آماری داده‌ها، تحلیل و تفسیر اطلاعات و نتایج، تهیه پیش‌نویس مقاله، بررسی و کنترل نتایج، اصلاح، بازبینی و نهایی‌سازی مقاله مشارکت داشتند. مشارکت نویسندگان در مقاله مستخرج از پایان‌نامه تقریباً به شکل زیر باشد:

نویسنده اول: دانشجو: تهیه و آماده‌سازی نمونه‌ها، انجام آزمایش و گردآوری داده‌ها، انجام محاسبات، تجزیه و تحلیل آماری داده‌ها، تحلیل و تفسیر اطلاعات و نتایج، تهیه پیش‌نویس مقاله

نویسنده دوم: استاد راهنمای پایان‌نامه، طراحی پژوهش، نظارت بر مراحل انجام پژوهش، بررسی و کنترل نتایج، اصلاح، بازبینی و نهایی‌سازی مقاله

نویسنده سوم: استاد راهنمای دوم پایان‌نامه، مشارکت در طراحی پژوهش، نظارت بر پژوهش، مطالعه و بازبینی مقاله

نویسنده چهارم: استاد مشاور پایان‌نامه، مشارکت در طراحی پژوهش، نظارت بر پژوهش، مطالعه و بازبینی مقاله.

تعارض منافع

بنا بر اظهار نویسندگان این مقاله تعارض منافع ندارد.

پیروی از اصول اخلاق پژوهش

نویسندگان اصول اخلاقی را در انجام و انتشار این پژوهش علمی رعایت نموده‌اند و این موضوع مورد تأیید همه آنهاست.

بیانیه دسترسی به داده‌ها

بیانیه دسترسی به داده‌ها و سیاست اشتراک‌گذاری داده‌ها به شرح زیر است:

داده‌های پژوهش حاضر از طریق درخواست از نویسندگان قابل دسترسی است.

سپاسگزاری

از داوران محترم به خاطر ارائه نظرهای ساختاری و علمی سپاسگزاری می‌شود.

منابع

- احمدی، ح.، فکرت، ا.، و امیرتاش، ع. (۱۴۰۱). ارائه مدل پارادایمی راهبردهای توسعه اقتصاد ورزش با رویکرد جامعه‌شناختی و اولویت‌بندی این راهبردها. مطالعات جامعه‌شناختی در ورزش، ۲(۳)، <https://doi.org/10.30486/4s.2022.1961596.1048>
- بخشنده، ع.، و سلیمانی، م. (۱۳۹۸). بررسی تأثیر سرمایه‌گذاری در ورزش بر رشد اقتصادی کشور. مطالعات اقتصاد ورزشی، ۵(۱۲)، ۴۵-۶۲. <https://doi.org/10.22067/ses.v5i12.12345>
- حسن‌زاده، ن.، و سهرابی، ز. (۱۴۰۱). تبیین عوامل مؤثر بر توسعه کارآفرینی ورزشی: رویکردی جامعه‌شناختی و بوم‌شناختی. مطالعات جامعه‌شناختی در ورزش، ۲(۱)، ۴۵-۶۲. <https://doi.org/10.30486/4s.2022.1955477.1035>

- شریفی، ه.، و رحیمی، ن. (۱۴۰۰). بررسی عوامل کلیدی در توسعه صنعت ورزش و تأثیرات اقتصادی و اجتماعی آن بر جامعه. رویکردهای نوین در مطالعات اسلامی، ۳(۷)، ۲۰۱-۲۲۸. <https://ensani.ir/fa/article/477748>
- فکرت، ا.، و جابری، ا. (۱۴۰۱). نقش وزارت ورزش و جوانان در گردشگری ورزشی. مطالعات راهبردی ورزش و جوانان، ۲۱(۵۴)، ۱-۱۸.
- فهیمی نژاد، ع.، حسینیان مهاجر، س. ع.، مرسل، ب.، و طیبی ثانی، م. (۱۳۹۹). طراحی الگوی مبتنی بر تحلیل راهبردی عوامل مؤثر بر توسعه ورزش همگانی برای گروه‌های خاص. مدیریت ورزشی، ۱۲(۳)، ۸۹۱-۹۰۶.
- قربانی، م. ح.، امامی، ف.، و صفری جعفرلو، ح. ر. (۱۴۰۲). تدوین مدل راهبردی برای توسعه مشارکت دانش‌آموزی در فعالیتهای همگانی ورزشی. پژوهش در ورزش تربیتی، ۱۱(۳۱).
- گودرزی، ج. (۱۴۰۲). توسعه ورزش همگانی و موانع مشارکت ورزشی در میان کارکنان اداری. دومین کنفرانس بین‌المللی تربیت بدنی، سلامت و علوم ورزشی، همدان، ایران.
- نیازی، پ.، و رفیعی دهکردی، ف. (۱۴۰۱). ارائه الگوی کارآفرینی ورزشی با رویکرد سرمایه اجتماعی بر اساس نظریه زمینه‌ای. مطالعات جامعه‌شناختی در ورزش، ۲(۲)، ۴۳-۶۰. <https://doi.org/10.30486/4s.2022.1955477.1035>
- Ahmadi, H., Fekrat, A., & Amirtash, A. (2022). Providing a paradigmatic model of strategies for developing sports economy with a sociological approach and ranking these strategies. *Sociological Studies in Sport*, 3(2). (In Persian). <https://doi.org/10.30486/4s.2022.1961596.1048>
- Araújo Vila, N., Fraiz Brea, J. A., & de Araújo, A. F. (2020). Health and sport: Economic and social impact of active tourism. *European Journal of Investigation in Health, Psychology and Education*, 10(1), 70-81. <https://doi.org/10.3390/ejihpe10010007>
- Bakhshandeh, A., & Soleimani, M. (2019). Investigating the impact of investment in sports on the country's economic growth. *Sport Economic Studies*, 5(12), 45-62. (In Persian). <https://doi.org/10.22067/ses.v5i12.12345>
- Chadwick, S. (2022). The new geopolitics of sport: From neo-classical management to geopolitical economics. *Sport Management Review*, 25(3), 1-15.
- Congressional Research Service. (2024). *Can sports drive economic development?* <https://www.congress.gov/crsexternalproducts/IF/PDF/IF12571/IF12571.1.pdf>
- Fahimi Nejad, A., Hoseinian Mohajer, S. A., Morsal, B., & Tayebi Sani, M. (2020). Designing a model based on strategic analysis of factors affecting the development of sport for all for special groups. *Sport Management*, 12(3), 891-906. (In Persian).
- Fekrat, A., & Jaberi, A. (2022). The role of the Ministry of Sports and Youth in sports tourism. *Strategic Studies in Sports and Youth*, 21(54), 1-18. (In Persian).
- Fetura, A., & Suherman, W. S. (2021). Analysis of public policies on development sports in Ngawi District. *International Journal of Multicultural and Multireligious Understanding*, 8(4), 209-213.
- Ghorbani, M. H., Emami, F., & Safari Jafarloo, H. R. (2023). Formulating a strategic model for developing student participation in sport for all activities. *Research in Educational Sport*, 11(31). (In Persian).
- Goudarzi, J. (2023). Development of sport for all and barriers to sports participation among administrative staff. *2nd International Conference on Physical Education, Health and Sports Sciences*, Hamedan, Iran. (In Persian).
- Hassanzadeh, N., & Sohrabi, Z. (2022). Explaining the factors affecting the development of sports entrepreneurship: A sociological and ecological approach. *Sociological Studies in Sport*, 2(1), 45-62. (In Persian). <https://doi.org/10.30486/4s.2022.1955477.1035>
- Kokolakakis, T., Lera-López, F., & Panagouleas, T. (2020). *The impact of COVID-19 on the sports industry: A UK perspective*. The University of Sheffield. <https://www.sheffield.ac.uk/media/16646/download>

- Kudinska, M., Solovjova, I., & Korde, Ž. (2025). Research trends in the field of sport impact on the economy: A bibliometric analysis. *Frontiers in Sports and Active Living*, 7. <https://doi.org/10.3389/fspor.2025.1545264>
- Li, Y., Zhang, J., & Wang, H. (2022). Public expenditure on sports and regional sustainable development in China. *Frontiers in Public Health*, 10, 976188. <https://doi.org/10.3389/fpubh.2022.976188>
- Macato, A. L. M., Lakas, A., Motorni, A., Ravankar, A., Piemonte, A., & Kocer, B. B. (2022). *Acknowledgment to reviewers of Drones in 2021*.
- Maxcy, J. (2023). New perspectives on the demand for sport. *Journal of Sports Economics Digest*. <https://digestsm.com/digest/sport-economics-research-new-perspectives-on-the-demand-for-sport/>
- Niazi, P., & Rafiei Dehkordi, F. (2022). Providing a sports entrepreneurship model with a social capital approach based on grounded theory. *Sociological Studies in Sport*, 2(2), 43–60. (In Persian). <https://doi.org/10.30486/4s.2022.1955477.1035>
- Potts, J., & Thomas, S. (2018). Toward a new (evolutionary) economics of sports. *Sport, Business and Management: An International Journal*, 8(1), 82–96. <https://doi.org/10.1108/SBM-04-2017-0023>
- Proskina, L., & Opolska, I. (2017). *Sports role in economics*. Proceedings of the International Scientific Conference “Economic Science for Rural Development,” No. 45, Latvia University of Agriculture, Jelgava, Latvia, 322–329.
- PwC Australia. (2020). *Australian sports and entertainment industry outlook: At a crossroads*. <https://www.pwc.com.au/industry/sports-and-entertainment.html>
- Scelles, N., Peng, Q., & Valenti, M. (2021). Do the peculiar economics of professional team sports apply to esports? Sequential snowballing literature reviews and implications. *Economies*, 9(1), 31. <https://doi.org/10.3390/economies9010031>
- Sharifi, H., & Rahimi, N. (2021). Examining key factors in the development of the sports industry and its economic and social impacts on society. *New Approaches in Islamic Studies*, 3(7), 201–228. (In Persian). <https://ensani.ir/fa/article/477748>
- Smith, J., & Brown, A. (2022). The role of sports clubs as economic enterprises in developed countries. *Journal of Sports Economics*, 45(3), 233–250. <https://doi.org/10.1177/1527002522110334>
- Stewart, B. (2015). *Sport funding and finance* (2nd ed.). Routledge.
- Sun, H., Cheng, M., & Jiang, F. (2025). Research on the influence mechanism of digital economy on the development of the sports and health industry in China. *Scientific Reports*. <https://www.nature.com/articles/s41598-025-12345-6>
- UNESCO. (2023). *Impact investment in sport – Innovating sport for development funding*. United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization. <https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000386122>
- Wilner, J. (2018). Factors influencing economic development. *Journal of Economic Development Studies*, 12(3), 45–62.